

Birkenes kommune
TRYGGHET OG TRIVSEL

VEILEDER

Vold i nære relasjoner

// Et verktøy utarbeidet av Birkenes kommune og politiet, i samarbeid med RVTS.

// INNLEDNING

Vold i nære relasjoner er et alvorlig samfunnsproblem, både ut fra et kriminalitets-, helse-, likestillings- og oppvekstperspektiv. Vold skaper utrygghet, kan medføre helseskader, tap av velferd og begrenser den enkeltes livsutfoldelse. Det offentlige har et ansvar for å bidra til å hindre all vold – ikke minst den voldsutøvelsen som finner sted i en nær relasjon. Det er en prioritert oppgave for regjeringen å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner gjennom å arbeide for et tryggere, mer rettferdig og mer likestilt samfunn (handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2012).

Ett av tiltakene til justis- og beredskapsdepartementets "Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2012" er kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Barns rett til beskyttelse mot vold, overgrep og utnyttelse er en grunnleggende rettighet, som også er nedfelt i FNs konvensjon om barns rettigheter, artikkel 19 og 34. Barnekonvensjonen er nedfelt i norsk lov.

Birkenes kommune

I innsatsen for å bekjempe vold i nære relasjoner i Birkenes kommune, har SLT-styringsgruppe nedsatt en arbeidsgruppe. Arbeidsgruppa har utarbeidet en handlingsplan og en veileder i forhold til vold i nære relasjoner. Handlingsplanen og veilederen skal bidra til at kommunale instanser samarbeider om å bekjempe vold i nære relasjoner- "Hva ser vi og hva gjør vi med det?" Mange av kommunens medarbeidere vil komme i kontakt med denne problemstillingen.

Arbeidsgruppa har bestått av:

Øivind Lindland (Politiet)
Anne Katrine Pihlmann (Barnevernleder)
Heidi Jansen (Barnevernкуратор)
Astrid Færden Gaare (SLT-koordinator)

// GENERELT

Mistanke om vold og overgrep mot barn og unge oppstår gjerne i offentlige tjenester som møter alle barn, unge og familier. Eksempler på dette er helsestasjoner, leger, tannleger, barnehager og skoler.

Andre tjenester og virksomheter som sosialtjenesten, deler av pleie og omsorg, andre deler av helse-tjenesten og deler av kulturtjenesten representerer imidlertid også fagområder som gjennom møteplasser med sine brukere kan få en rolle som "oppdager".

Barnevernet og politiet har en spesiell rolle i forhold til slike saker. Det kan oppstå mistanke om at et barn er utsatt for eller er vitne til vold, overgrep eller alvorlig omsorgssvikt. Da skal barneverntjenesten kobles inn og styre den videre håndtering. Barnevernet bringer saken videre til politiet for eventuell etterforskning.

// HOVEDREGEL

Alle ansatte i Birkenes kommune er personlig ansvarlig for at bekymringsmelding blir sendt barnevernet, dersom det er mistanke om at et barn/foresatt er:

- utsatt for vold
- utsatt for omsorgssvikt
- lever med vold
- har vedvarende atferdsvansker

1. Når slik mistanke oppstår skal den ansatte umiddelbart informere sin leder.
2. Saken skal enten drøftes anonymt med barnevernet eller det sendes skriftlig bekymringsmelding på eget standardskjema underskrevet av ansvarlig leder.
3. Dette skal skje så raskt som mulig etter at informasjonen er mottatt, eller mistanken har oppstått. Leder er ansvarlig for å sende skriftlig bekreftelse til den ansatte på at bekymringsmelding er sendt barneverntjenesten.

Dersom ikke slik bekreftelse mottas, har den ansatte plikt på eget initiativ å sende bekymringsmelding til barneverntjenesten.

"Barnevernet kan aldri gjøre en god nok jobb alene, vi er avhengige av at noen sier i fra"

Barnevernet

// SIKKERHET OG INFORMASJON - Forholdet til foreldrene

Ved mistanke om vold skal ikke foreldrene informeres om at melding sendes barnevernet. Det er viktig å ivareta barnets sikkerhet. Ved å informere foreldre om vår mistanke kan vi risikere å utløse ny eller alvorligere vold mot barnet, og vi risikerer også at barnet kan bli instruert til ikke å fortelle noe til oss hjelpere.

Normalt sett har kommunale tjenester et behov for å ivareta sitt tillitsforhold til barnet og barnets omsorgspersoner/foresatte. I de fleste tilfeller er åpenhet og dialog viktig. Tjenestene har derimot ingen plikt til å informere foresatte om at melding sendes til barnevernet. I voldssakene er det et selvstendig og vesentlig poeng at det er barnevernet evt. politiet som skal vurdere om og når foreldrene skal informeres.

HÅNDBTERING AV AKUTTE SITUASJONER

”Det er viktig med et godt samarbeid med foreldre, men hensynet til foreldrene må ikke styre hva vi gjør – eller ikke gjør!”

// NOEN BEGREPER:

Vold er enhver handling rettet mot en annen person som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje, eller slutte å gjøre noe den vil” (Isdal, 2003, Alternativ til Vold).

Vold i nære relasjoner er et standardisert begrep hvor overgriper og offer er knyttet til hverandre ved nære familieband eller på annen måte betyr mye for hverandre i hverdagen.

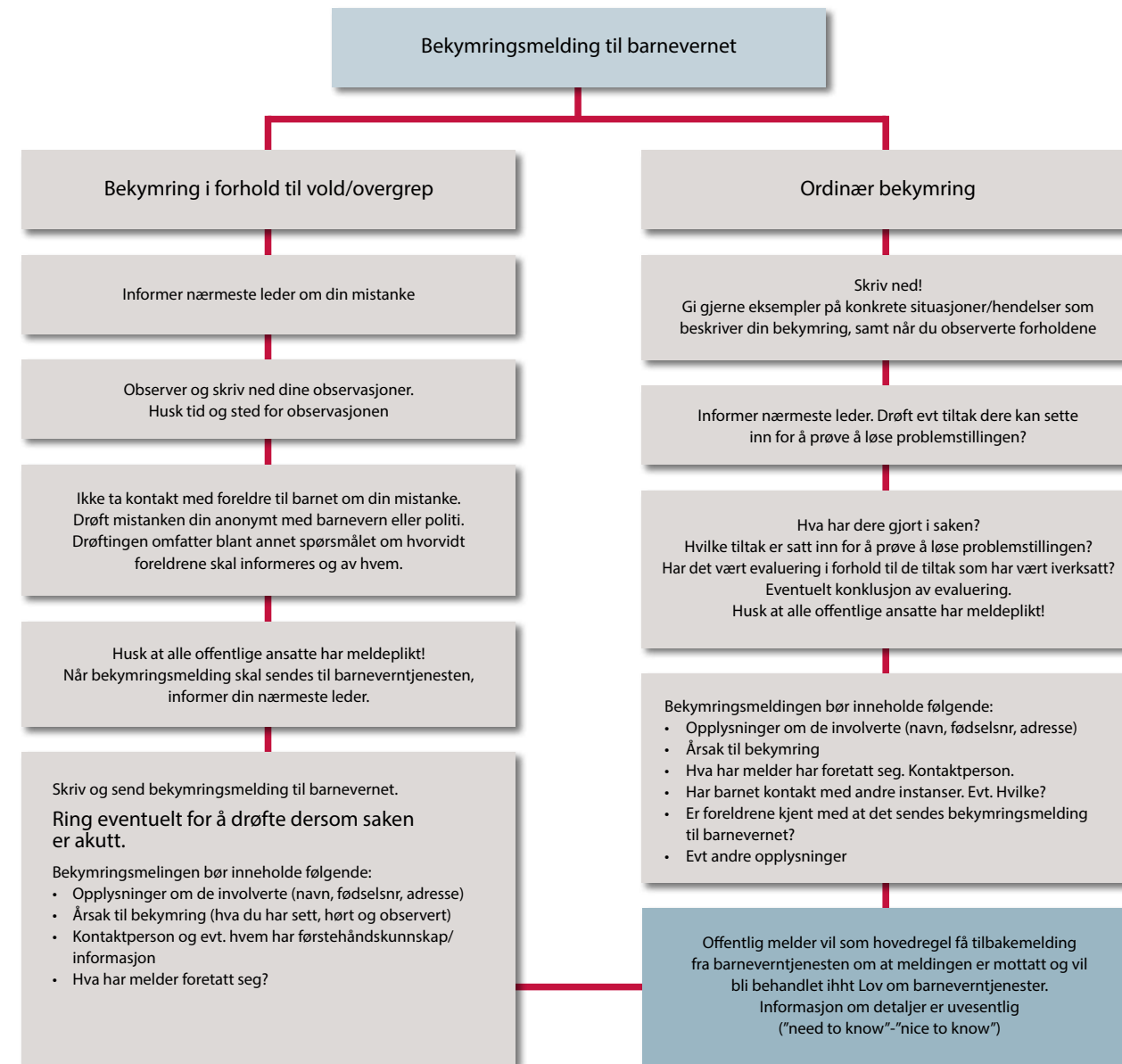
Vold i nære relasjoner omfatter:

- Fysisk vold (eks: slag, spark, bitt, kvelertak, holding, risting, vri armen, ørefik)
- Psykisk vold (eks: trusler, trakassering, kontrollerende atferd eller sjalusi)
- Seksuell vold (seksuell trakassering, voldtekt, incest)
- Materiell vold (eks: knuse eller trusler om å ødelegge gjenstander, slå i vegg/dør)
- Sosial vold (eks: begrense kontakten med venner, familie og naboer)
- Økonomisk vold (eks: kontroll over økonomiske ressurser)
- Latent vold (eks: går på nåler, er på vakt og venter på volden)

Vold mot barn er alle former for fysisk, psykisk eller seksuell mishandling, forsømmelse eller utnyttelse. Det regnes som vold mot barn når barn lever med vold.

Ære er et positivt begrep. Det forbindes med sosial anerkjennelse, selvfølelse og selvrespekt, og forbindes i dag spesielt med patriarkalske familiemønstre. Om ”gjenopprettelse” av ære innebærer vold, benyttes ofte begrepet æresvold. Æresvold er en del av vold i nære relasjoner. Eks.: Tvangsekteskap, kjønnlemlestelse, menneskehandel osv.

HVA GJØR JEG? // SAKSPROSEDYRE I FORBINDELSE MED BEKYMRINGSMELDING

BARNESAMTALEN

// NÅR BARN FORTELLER SPONTANT OM VOLD OG OVERGREP

- Vær positivt nysgjerrig og utforsk
- Vær rolig, ta imot det barnet har og si, uten å avbryte barnets fortelling

Anvend aktiv lytting uten å stille direkte spørsmål; gi barnet mulighet til å utforske sin egen opplevelse av sin historie

- Gjenta det siste barnet sier i en setning. Eksempler: "mamma er sinna...." "du er redd..." "pappa slår mamma"
- Anvend støtteord. Eksempler: "mm", "ja", "fortell", "fortell mer om det?"
- Vær tålmodig og la barnet få pauser, - uten at du stiller spørsmål eller avbryter barnet i sin fortelling.

VIKTIG:

- Når barnet er ferdig med sin fortelling bekreft det barnet har sagt, og tydeliggjør for barnet at alt det hun/han har sagt er viktig.
- Ikke lov barnet at du ikke skal si det til noen, selv ikke der barnet ber om det.
- Forklar barnet at du må snakke med noen andre voksne om det barnet har fortalt, men at du skal fortelle når du gjør det, og hvem du snakker med.

EKSEMPEL:

Du fortalte i stad.....
Fortell meg mer om det.....for...
Jeg har ikke vært der, fortell så godt du kan.....
Fortell meg det slik at jeg forstår hva du mener.....
Hva skjer videre da?
Du har nå fortalt meg om.....

“Når et barn velger å fortelle sin vanskelige historie til akkurat **deg**, - ta den vel imot og bring den videre til noen som har ansvar for, og kan beskytte barnet mot nye overgrep”

// ETTER SAMTALEN

- Skriv ned alt du og barnet har sagt, - så ordrett som mulig
- Ta kontakt med din leder og drøft hva barnet har fortalt
- Ta kontakt med barneverntjenesten og drøft melding og videre saksgang med dem
- Avtal konkret med barneverntjenesten at de avklarer opplysningene de har fått med politiet

Skulle det være behov for mer kartlegging av bekymring om vold/overgrep er det først og fremst barneverntjenesten, etter avtale med politiet, som gjennomfører en planlagt barnesamtale.

FORMELLE BESTEMMELSER AV BETYDNING FOR SAMARBEID

Taushetsplikt er en plikt til å hindre at opplysninger om noens personlige forhold, blir kjent for uvedkommende. Taushetsplikten er i utgangspunktet et forbud mot å videreformidle opplysninger.

Avvergelsesplikt (strl § 196)

- Alle har en generell plikt til å søke å hindre visse former for alvorlige forbrytelser gjennom å anmelde forholdet til politiet eller på annen måte avverge forholdet.
- Bestemmelsen omfatter blant annet seksuelle overgrep og grov legemsbeskadigelse.
- Denne plikten går foran lovbestemt taushetsplikt.

Meldeplikt/opplysningsplikt er en plikt til å gi opplysninger. Alle offentlige instanser har plikt til å melde til barneverntjenesten om barn som utsettes for, eller er vitne til vold. Enkelte instanser og tjenester har særlige lover som regulerer virksomhetenes bestemmelser om taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett.

Opplysningsplikten til barneverntjenesten omfatter både en plikt til å melde fra på eget initiativ og til å gi opplysninger ved pålegg fra barneverntjenesten. Virksomhetenes egne rutiner skal følges når melding skal sendes barnevernet.

Informasjon om at melding gis til barneverntjenesten I saker der det foreligger en mistanke om at et barn er utsatt for eller er vitne til vold i familien, er det barneverntjenesten eller eventuelt politiet som vurderer om og når omsorgspersoner skal informeres.

Opplysningsrett betyr at den som sitter med opplysninger har adgang, men ikke plikt til å videreformidle opplysninger.

Anonymitet

Den som gir opplysninger til barneverntjenesten er ikke sikret anonymitet. Om barnet er utsatt for hendelser som kan utløse opplysningsplikten, f. eks. vold i hjemmet, skal melder gi seg tilkjenne. Ansatte i det offentlige kan ikke sende anonyme meldinger til barnevernet.

Samtykke

Taushetsplikten skal i utgangspunktet ivareta den enkeltes krav på taushet om sin kontakt med hjelpeapparatet eller andre personlige forhold. Om denne personen gir sitt samtykke, kan likevel taushetsplikten oppheves og virksomheter kan utveksle relevante opplysninger.

Anmeldelse

Vold i nære relasjoner er undergitt ubetinget offentlig påtale, og politiet bør i størst mulig grad ta ansvaret for at anmeldelse blir skrevet. Det er i slike saker ikke nødvendig for en fornærmet å anmelde det straffbare forholdet selv. Politiet kan på selvstendig grunnlag iverksette etterforskning. Det er viktig at det på forhånd foreligger nødvendig informasjon/dokumentasjon som danner grunnlag for videre straffesaksbehandling.

Dersom du ønsker å vite mer om de formelle bestemmelsene vedrørende taushetsplikt og opplysningsplikt: Se Barne- og familiedepartementets veileder Q-1088B, "Formidling av opplysninger der barn utsettes for vold i familien" som ble utgitt i juni 2005, og "Veileder: Taushetsplikt og samhandling i kommunalt arbeid for barn – ungdom – familier" utgitt av KS 2013

ROLLER - HVEM HAR HVILKET ANSVAR?

// BARNEHAGENES ROLLE

“Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som allsidig utvikling.” Dette følger av Barnehageloven § 1.

“Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet. Den skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfylte opplevelser og aktiviteter.” Barnehageloven § 2.

Etter henvendelse fra barnehagen og med samtykke fra foreldrene kan PP-tjenesten utrede barn med tanke på spesialpedagogisk hjelp i barnehagen. Hovedmålet med spesialpedagogisk hjelp er å bidra til at barnet blir bedre rustet til å begynne på skolen. Jf. Opplæringsloven kapittel 5.7.

§ 22. Opplysningsplikt til barneverntjenesten

Barnehagepersonalet skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenestens side.

Uten hinder av taushetsplikt skal barnehagepersonalet av eget tiltak gi opplysninger til barneverntjenesten, når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, jf. lov om barneverntjenester § 4-10, § 4-11, § 4-12, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige adferdsvansker, jf. samme lov § 4-24. Også etter pålegg fra de organer som er ansvarlige for gjennomføringen av lov om barneverntjenester, plikter barnehagepersonalet å gi slike opplysninger. Opplysninger skal normalt gis av styrer.

Ved ordinær bekymringsmelding bør barnehagen informere foreldrene om deres bekymring, og at de sender en bekymringsmelding til barneverntjenesten. Ved mistanke om vold/overgrep skal barnehagens personale drøfte dette med lederen som kontakter barneverntjenesten. Foreldre informeres ikke.

// SKOLENS ROLLE

Se nærmere info i Rundskriv Udir-10-2012

Skolens primæroppgave er i samarbeid og forståelse med hjemmet å gi den enkelte elev opplæring og oppdragelse i samsvar med opplæringslovens 10 formålsparagraf og det øvrige regelverket som gjelder for skolen, slik at de kan bli “gagnelege og sjølvstendige mennesker i heim og samfunn”, jf. opplæringsloven § 1-2.

Den pedagogisk-psykologiske tjenesten, PP-tjenesten, som er en del av skolen, skal primært bidra til at elever med særlige behov får en opplæring som er tilpasset behovet deres, jf. opplæringsloven kapittel 5.

Skolen kan få informasjon om at barn kan være utsatt for vold i familien ved at eleven selv, elevens omsorgspersoner eller andre, på eget initiativ kommer med opplysninger. Skolen vil også kunne få informasjon på grunnlag av observasjoner som skolens eget personale gjør. Personalet som er knyttet til skoler og skolefritidsordninger tar del i barn og unges daglige liv, og vil gjennom dette kunne få kunnskap om deres livssituasjon. PP-tjenesten vil gjennom sine oppgaver også kunne få kunnskap om livssituasjonen til de barn tjenesten følger opp.

Personalet i skolen skal i sitt arbeid være oppmerksomme på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten, jf. opplæringsloven § 15-3. Skolen har behov for å ivareta sitt tillitsforhold til eleven og elevens omsorgspersoner/foresatte. Dette betyr at skolen kan komme opp i situasjoner der det kan være vanskelig å ta stilling til hvilken fremgangsmåte som vil være best for eleven. Innen rammen av regelverket om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt beskrevet i denne veilederen, må skolen forsøke å finne frem til den fremgangsmåten som er best for eleven bl.a. i lys av de ovennevnte hensyn. Det er ikke meningen at skolepersonalet skal ta stilling til om de enkelte vilkårene for å fatte vedtak etter barnevernloven er oppfylt. Skolepersonalet skal vurdere barnets omsorgssituasjon ut fra sitt faglige ståsted og sin kjennskap til barnet og familien.

I undersøkelsesfasen kan skolen være en viktig kilde både for barneverntjenesten ved en undersøkelse av barnets omsorgssituasjon, og for politiet ved en eventuell etterforskning. Gjennom sin daglige kontakt med barnet, vil skolen dessuten ha en viktig funksjon i forhold til å støtte og følge opp et barn som kan være eller er utsatt for vold i familien.

// HELSETJENESTENES ROLLE

Helsetjenesten er ikke en samlet enhet, men består av mange selvstendige tjenester på flere nivåer som yter helsehjelp. Barn og unge oppsøker helsetjenesten for å få helsehjelp når de har fysiske eller psykiske problemer. Fastlegen, legevakten, helsestasjonen og helsetjenesten i skolen er noen av tjenestene i førstelinjen som yter helsehjelp til barn. Helsestasjonen og skolehelsetjenesten kommer i kontakt med alle barn.

Barn oppsøker gjerne helsetjenesten sammen med en omsorgsperson. Ungdom kommer like gjerne alene. I tillegg til fastlegen er helsestasjonen og skolehelsetjenesten ofte aktuelle steder for barn og unge å henvende seg om det som har med helsen å gjøre.

Helsepersonell, som i sin yrkesutøvelse får kontakt med et barn som kan være utsatt for vold i familien, vil profesjonelt observere barnet og legge merke til mulige tegn på vold. Det kan føre til at helsepersonell observerer alt fra uspesifikke og vage tegn på at noe kan være galt til tydeligere tegn på fysisk eller psykisk vold. Ikke bare barnet, men også den som følger barnet kan bli observert. En mistanke om at noe kan være galt kan bli forsterket dersom barnet oppsøker helsetjenesten flere ganger for samme eller beslektede problemer. Gjentatt påfallende opptreden hos den som følger barnet kan også forsterke mistanken.

Dersom helsepersonell gjør observasjoner som gir uro for at et barn blir utsatt for vold i familien må det vurderes om opplysningene skal gis til andre. Hvis uroen ikke er tilstrekkelig underbygget til at det foreligger opplysningsplikt, kan ikke helsepersonellet gi taushetsbelagte opplysninger til barnevernet eller andre for å avklare om det er grunnlag for mistanken. Helsepersonell bør i slike tilfeller følge med, dersom de fortsatt har kontakt med barnet.

Barneverntjenesten har i utredningsfasen og tiltaksfasen ofte kontakt med helsetjenesten, som i en del tilfeller får ansvar for å undersøke og behandle barn som kan være eller er utsatt for vold i familien.

// POLITIETS ROLLE

Gjennom lov og sedvane er politi- og lensmannsetaten pålagt en rekke oppgaver i samfunnet. Vernet om borgernes sikkerhet og velferd fremstår i dag som et overordnet mål for polititjenesten. Politiets sentrale oppgaver er å forebygge, avdekke og stanse kriminell virksomhet og å forebygge og opprettholde den offentlige orden og sikkerhet. Etaten er videre blant annet pålagt å yte bistand i gitte situasjoner samt å utføre forvaltningsoppgaver.

Politiets hovedoppgave der barn utsettes for vold i familien er å iverksette nødvendige tiltak for å bringe volden til opphør. Videre er det politiets oppgave å etterforske saken og eventuelt straffefølge voldsutøveren. Politiet (påtalemyndigheten) kan også nedlegge besøksforbud dersom det er grunn til å tro at det ellers vil bli begått ny vold. Voldsalarm, relokalisering og adressesperre er andre mulige beskyttelsestiltak. Politiet skal i disse sakene bestrebe seg på å gjennomføre en rask og effektiv etterforskning, bruke tvangsmidler målrettet, foreta en rask og planmessig avgjørelse og bidra til at saken får en rask behandling i rettsapparatet.

Ved anmeldelse eller annen melding om familievold skal politiet vurdere bruk av nødvendige beskyttelsestiltak og sørge for at ofre for vold og trusler settes i kontakt med etater, institusjoner og organisasjoner som kan tilby adekvat hjelp.

For å sikre en helhetlig, ensartet og kvalitativ god behandling av voldsaker i nære relasjoner, ble det fra juli 2002 etablert en ordning med familievoldskoordinatorer i alle politidistrikt. Det er utpekte tjenestemenn og kvinner som har god kunnskap om andre etater, institusjoner og organisasjoners mulighet til å bidra i forbindelse med oppfølging av volds ofre. Koordinatorer er tillagt distriktsovergrepene ansvar og skal blant annet være en ressursperson mellom driftsenheter, bistå i kompetanseoppbyggende arbeid i politiet, initiere gode rutiner med samarbeidspartnere og være en ressursperson mellom politi og ofre.

// BARNEVERNTJENESTENS ROLLE

Barneverntjenestens hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Dette følger av barnevernloven § 1-1. Det er foreldrene eller andre primære omsorgspersoner som har hovedansvaret for barnets oppvekst og omsorg. Barneverntjenesten skal imidlertid gripe inn når et barn ikke blir godt nok ivaretatt av sine foreldre eller andre primære omsorgspersoner. Barneverntjenesten har derfor et sentralt ansvar for barn som utsettes for vold i familien.

Barneverntjenesten har rett og plikt til å undersøke barnets omsorgssituasjon når det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak etter barnevernloven, jf. barnevernloven § 4-3. Dersom undersøkelsen avdekker at barnets omsorgssituasjon ikke er tilfredsstillende, kan det iverksettes tiltak for å bedre denne. Det skal legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til det enkelte barnets beste, jf. Barnevernloven § 4-1. Tiltakene skal ikke være mer inngripende enn nødvendig, og skal i størst mulig grad være basert på frivillighet. I tilfeller hvor barnet ikke kan gis tilstrekkelig hjelp og beskyttelse ved frivillige tiltak, kan det iverksettes tiltak

uten samtykke. Dersom et barn blir mishandlet eller utsatt for andre alvorlige overgrep i familien, kan det være nødvendig å frata de primære omsorgspersonene omsorgen for barnet. Barneverntjenesten kan gjennomføre hjemmebesøk, og kan kreve å ha enesamtale med barnet i enerom. Barneverntjenesten kan dermed skaffe seg kunnskap om et barns omsorgssituasjon selv om barnets omsorgspersoner ikke ønsker innblanding i dette fra barneverntjenesten.

Dersom det foreligger mistanke om at et barn blir mishandlet eller utsatt for andre alvorlige overgrep, kan barneverntjenesten også gi pålegg om at barnet skal bringes til sykehus eller annet egnet sted for undersøkelse, jf. barnevernloven § 4-3. Barneverntjenesten kan kreve bistand fra politiet til gjennomføringen av undersøkelser dersom dette er påkrevd, jf. barnevernloven § 6-8.

I forbindelse med en undersøkelsessak vil det ofte være nødvendig å innhente opplysninger fra andre instanser og tjenester som kjenner barnet og familien. Andre offentlige myndigheter har plikt til av eget tiltak, eller på anmodning, å gi opplysninger til barneverntjenesten når

det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller utsatt for andre former for alvorlig omsorgssvikt, jf. barnevernloven § 6-4. For nærmere omtale av opplysningsplikten til barneverntjenesten.

Andre instansers og tjenesters plikt til å gi opplysninger til barneverntjenesten, og barneverntjenestens adgang til å foreta nødvendige undersøkelser, gir barneverntjenesten en spesiell rolle som innebærer at barneverntjenesten har en særlig mulighet til å avdekke om et barn er utsatt for vold i familien. Barneverntjenesten kan videre iverksette nødvendige tiltak for å beskytte barnet mot ytterligere overgrep, sikre at barnet får den behandling av skader og traumer det eventuelt har behov for og sørge for at barnet får støtte i dagliglivet.

I saker der barn utsettes for vold i familien, kan det være et stort behov for samarbeid mellom ulike instanser og tjenester, blant annet for å koordinere og samordne oppgavene. Dersom barneverntjenesten er involvert i saken, vil barneverntjenestens tilgang til opplysninger og myndighet til å iverksette tiltak ofte tilsa at det er naturlig at barneverntjenesten har en slik samordnende funksjon.

// LITTERATUR/FAGSTOFF

Dahle, G., Nyhus S (2010) *Sinna Mann*. Cappelen Damm

Galta, Karen, Olsen, Siri Wik, Gustav (2005) *Mord-selv mord i nære relasjoner*. Universitetsforlaget

Gamst, Kari (2011) *Profesjonelle barnesamtaler*. OSLO: Universitetsforlaget

Heltne, U. & Steinsvåg, P.Ø. (2011) *Barn som lever med vold i familien. Grunnlag for beskyttelse og hjelp*. Oslo: Universitetsforlaget

Isdal, P., Natvig Andreassen, S. M., & Thilesen, R. (2003) *Vold i skolen*. Oslo: Kommuneforlaget

Isdal, Per (2000) *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget

Kvam, Marit Hoem (2012) *Filiokus og Blåmann-Klåmann. Fortellingen om en vond hemmelighet*. Stavanger:Hertervig Forlag

Mossige, S. & Stefansen, K. (2007). *Vold og overgrep mot barn og unge*. NOVA rapport 20/07.

Øverlien, C. & Sogn, H. (2007). *Kunnskap gir mot til å se og trygghet til å handle*. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress A/S. Rapport nr 3/2007

Veileder "Snakk med meg" Barne, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Vi viser forøvrig til kommunens handlingsplan "Vold i nære relasjoner". Der finnes flere henvisninger til god faglitteratur på temaet.

// NETTRESSURSER

Birkenes kommune
www.birkenes.kommune.no

Politiet i Agder (råd fra politiet)
www.politi.no/agder

Alternativ til Vold – stiftelse
www.atv-stiftelsen.no

Barneombudet
www.barneombudet.no

Kompetansesenter for kriminalitetsforebygging
www.kriminalitetsforebygging.no

Krisesentersekretariatet
www.krisesenter.com

Landsforeningen for voldsoffer
www.voldsoffer.no

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress
www.nkvts.no

Nasjonal veiviser ved vold og overgrep
www.dinutvei.no

Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging
www.rvts.no/sor/

Norges Røde Kors
www.redcross.no

Redd Barna
www.reddbarna.no

// VIKTIG INFORMASJON

Kommunale tjenester, tlf. 37 28 15 00

- Helsestasjonen
- SLT-koordinator

Barneverntjenesten for Kristiansandregionen,
tlf. 38 07 59 30

Barnevernsvakta, tlf. 38 07 54 00 (kveld, natt, helg)

Politi, tlf. 02800

Legevakt/voldtektmottak, tlf. 38 07 69 00

ABUP

- Arendal, tlf. 37 07 50 00
- Kristiansand, tlf. 38 17 74 00

Familiekontoret

- Arendal, tlf. 37 00 57 80
- Kristiansand, tlf. 38 10 43 10

Senter mot seksuelle overgrep (SMSO),
tlf. 38 07 11 11

Krisesenteret, Kristiansand, tlf. 38 10 22 00

Alarmtelefon for barn og unge, tlf. 116 111

Barnehuset, tlf. 992 57 161

// SOSIALTJENESTEN I NAVS ROLLE

Sosiale tjenester omfatter i hovedsak tjenester og oppgaver regulert i lov om sosiale tjenester i NAV. Formålet med loven er å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og fremme overgang til arbeid, sosial

inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet. Loven skal videre bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Loven skal også bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer.

Dersom ansatte i NAV gjennom sin kontakt med brukere får mistanke om at barn blir utsatt for vold og rus i familien skal de varsle barnevernet om sin mistanke/bekymring uten opphold.

Bildene i veilederen er hentet fra boka «Sinna Mann» av Gro Dahle, med tillatelse av Cappelen Damm Forlag. Svein Nyhus har illustreret boka.